

Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību jomas kvalifikācijas eksāmena teorētiskās daļas ietvara anotācija

Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena (turpmāk – eksāmens) teorētiskās daļas ietvara anotācija (turpmāk – anotācija) ir palīg līdzeklis studējošajam, gatavojoties eksāmena teorētiskajai daļai. Anotācija sagatavota, ievērojot jurista profesionālās kvalifikācijas prasības (noteiktas jurista profesijas standartā).

Katras jomas anotācijā ir ietverti attiecīgās jomas temati, kuras studējošajam ir jāpārzina, lai sekmīgi varētu nokārtot eksāmena jomas teorētisko daļu. Katra joma ietver vairākas apakšjomas.

Eksāmena teorētiskie jautājumi ir saistīti ar Latvijai saistoša normatīvā regulējuma, judikatūras un tiesību doktrīnas pārzināšanu un izpratni. Eksāmena teorētiskajā daļā studentam ir jāatbild uz trīs jautājumiem. Savukārt katru jautājumu veido trīs daļas jeb komponentes, kas konkretizē pārbaudāmā teorētiskā jautājuma saturu un apjomu un kas norāda uz sniedzamās atbildes tvērumu. Atbilde uz katru komponenti jāsniedz koncentrēti, bet vienlaikus pietiekami izvērsti, lai atklātu studējošā zināšanas. Viena no jautājuma komponentēm var ietvert citas jomas aspektus.

Uz eksāmenu izlozētais jautājums saturēs informāciju par piešķiramo punktu skaitu par katru no komponentēm. Maksimālo novērtējumu ir iespējams saņemt, parādot padziļinātas zināšanas par attiecīgo jautājumu, tai skaitā atsaucoties ne tikai uz valsts, bet arī uz starptautisko tiesību, arī Eiropas Savienības tiesību normatīvo regulējumu un judikatūru, ja tāda ir.

Eksāmena teorētiskajā daļā starptautisko un Eiropas Savienības tiesību jomās ietvertie jautājumi saistās ar šādām tēmām:

Starptautiskās privāttiesības

1. Starptautisko privāttiesību jēdziens, avoti (starptautiskais (arī divpusējie tiesiskās palīdzības līgumi), ES (nozīmīgākās regulas) un nacionālais regulējums (CL Ievads, CPL F daļa), tiesību avoti un to piemērošanas nosacījumi (t.sk. to tvērums), interpretācijas metodes.
2. Starptautiskā tiesu piekritība (pamatprincipi, izņēmuma jurisdikcija, jurisdikcija lietās ar vājāko pusi, tieša vai netieša vienošanās par tiesu, īpašā un vispārīgā jurisdikcija, saistītās prasības; Briseles I *bis* regula).
3. Kolīziju tiesības (kolīziju tiesību sastāvs, *renvoi*, piemērojamo tiesību noteikšana, vienošanās par piemērojamajām tiesībām, prevalējošās imperatīvās normas; CL Ievads, divpusējie līgumi, Roma I un Roma II regulas).
4. Ārvalsts tiesu un šķīrējtiesu spriedumu atzīšana un izpilde (eksekvatūra, brīva tiesas spriedumu kustība ES, ārvalsts (ES un trešo valstu) spriedumu atzīšanas process, neatzīšanas pamati, Briseles I bis regula, divpusējie tiesiskās palīdzības līgumi, CPL F daļa, Ņujorkas 1958.gada konvencija par ārvalsts šķīrējtiesas spriedumu atzīšanu un izpildi).
5. Komercedarījumu starptautiskais regulējums (Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem, Konvencija par kravu starptautisko autopārvadājumu līgumu (CMR), INCOTERMS 2020®).

Starptautiskās publiskās tiesības

1. Starptautisko tiesību avoti: (primārie (pamata)); palīgavoti, tostarp to izmantošana; starptautisko tiesu judikatūra un tās ietekmes pieaugums.
2. Starptautisko tiesību subjekti (tiesībsubjektības pazīmes, primārie tiesību subjekti un atvasinātie tiesību subjekti, veidojumi un personas ar ierobežotu starptautisko tiesībsubjektību,

(pretošanās kustības, indivīds u.c.), valstu un valdību atzīšana, valdību neatzīšanas tiesiskās sekas, valsts nepārtrauktība (kontinuitāte) un valsts pēctecība.

3. Starptautisko tiesību piemērošana (interpretācijas norma, atrunas, vienpusējās interpretatīvās deklarācijas, starptautisko līgumu apstrīdamība un spēkā neesamība, *ius cogens*, starptautisko tiesību normu savstarpējā hierarhija, monisms un duālisms, starptautisko tiesību avotu vieta Latvijas ārējo normatīvo aktu hierarhijā (Satversme, 1994.g.likums par starptautiskajiem līgumiem), Vīnes konvencija par starptautiskām līgumtiesībām).

4. Apvienoto Nāciju Organizācija (Drošības padomes un Ģenerālās asamblejas funkcija miera un drošības nodrošināšanā, ANO Statūtos noteiktie cilvēktiesību aizsardzības mehānismi (Statūtu institūcijas) un starptautiskos cilvēktiesību līgumos (9 tā sauktie kodola līgumi) noteiktie kontroles mehānismi).

5. Valsts un starptautisko organizāciju atbildības institūts (Starptautisko tiesību komisijas valstu atbildības panti, atbildības pamats, atbildības attiecināmība, prettiesiskumu izslēdzošie apstākļi, atbildības īstenošana, atbildības tiesiskās sekas, diplomātiskā aizsardzība un tās priekšnoteikumi, *erga omnes* atbildības koncepts).

6. Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskās tiesas, Starptautiskās krimināltiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas jurisdikcija, kompetence, spriedumu spēks.

7. Starptautiskās krimināltiesības un starptautiskās humanitārās tiesības (Ženēvas konvencijas un protokoli, to piemērošana starptautiskajiem un nestarptautiskajiem militārajiem konfliktiem, genocīda un noziegumu pret cilvēci jēdzieni un savstarpējā nošķiršana, agresijas nozieguma jēdziens).

Eiropas Savienības tiesības

1. ES institucionālā sistēma (būtiskākās ES institūcijas, to sastāva veidošanas principi, lēmumu pieņemšana, galvenās institūciju kompetences, ES likumdošanas procesa pamatprincipi, dalībvalstu valdību, parlamentu, tiesu un pilsoņu loma ES).

2. ES Tiesas (tiesa un Vispārējā tiesa) uzbūve un būtiskākās kompetences (prejudiciālo nolēmumu procedūra, pārkāpuma procedūra pret dalībvalsti, ES tiesību aktu tiesiskuma apstrīdēšana Tiesā un Vispārējā tiesā, tostarp, subjekti un nosacījumi apstrīdēšanas tiesību rašanās pamatam), ES tiesas ekskluzīvās kompetences jēdziens un tvērums.

3. ES tiesību avoti (tiesību aktu veidi un hierarhija, ES tiesas judikatūras vispāršaistošais raksturs, interpretācijas metodes, tostarp attiecībā uz starptautiskiem līgumiem, kurus ES ir akceptējusi un kurus akceptējušas vienīgi dalībvalstis).

4. ES tiesību kā konstitucionālas tiesību sistēmas principi, tostarp, Savienības un dalībvalstu kompetences, lojalitātes princips, sadarbības princips, kopējās Savienības vērtības; ES Pamattiesību harta un tās attiecībās ar Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, interpretācijas metodes.

4. ES tiesību piemērošana dalībvalstu tiesās (ES tiesību pārkums, tiesā un netiesā iedarbība, efektivitātes un ekvivalences principi, valsts atbildība par ES tiesību pārkāpumu).

5. ES vienotais tirgus un tā četras pamatbrīvības (pamatjēdzieni, valsts pasākumu veidi un raksturojums, brīvību ierobežojumi un to attaisnojuma izvērtējuma metode).

6. *No 2023/2024 gada*: ES brīvības, drošības un tiesiskuma telpa (Eiropas apcietinājuma ietvara lēmums, savstarpējās uzticēšanās princips); Datu aizsardzības regulas principi.

10 balles

Zināšanas un prasmes pārsniedz studiju programmas ietvaros Ministru kabineta 2019. gada 15. janvāra noteikumu Nr. 46 "Valsts vienotā jurista profesionālās kvalifikācijas eksāmena kārtība" 24. punktā minētajā jomā noteikto nepieciešamo zināšanu apjomu. Tās liecina par patstāvīgu padziļinātu zināšanu apguvi un ar jurista profesionālo darbību saistītu problēmjautājumu dziļu izpratni un to kvalitatīvu risinājumu